

RAT *ESTONIA*

Tallinna Riikliku Konservatooriumi ooperistuudio ja
RAT «Estonia» ühislavastus

NAISEVÕTT

Muusikaline komöödia 4 vaatuses

I vaatuse libreto ja muusika: MODEST MUSSORFSKI

II, III ja IV vaatuse libreto ja muusika: MIHHAIL IPPOLITOV-IVANOV

Libreto aluseks on N. Gogoli «Naisevõtt», täiesti uskumatu lugu (1842)

(vaheaeg pärast II vaatust)

Esietendus 18. veebruaril 1979. a.

Dirigent:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane
VALLO JÄRVI

Lavastaja:
ARNE MIKK

Kunstnik:
UNO KÄRBIS

Muusikaline juhendaja:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane
TIIU TARGAMA

Kontsertmeister:
ELLEN MAISTE

Lavastaja assistent:
NEEME KUNINGAS

RAT «Estonia» orkester
Orkestri kontsertmeister:
MATI UFFERT

OSADES:

Podkoljossin, õuenõunik	— HANS MILBERG VÄINO PUURA	
Kotškarjov, tema sõber	— ANTS KOLLO TIIT TRALLA	
Stepan, Podkoljossini teener	— JÜRI TREI TÕNU VALDMA	
Fjokla Ivanovna, kosjamoor	— MARIKA EENSALU AIKI KASE	
Agafja Tihhonovna, kaupmehetütar	— EHA PÄRG HELVI RAAMAT	
Arina Panteleimonovna, tema tädi	— VIVIAN LAANE EVI TAMMEORG	
Dunjaška, majateeniija	— TIINA LINDAM JUTA SAKK	
Jaitšnitsa	) kosilased	— NEEME KUNINGAS
Anutškin		— TIIT ARUVEE DMITRI BARANOVSKI
Zevakin		— EUGEN ANTONI

EPISOODIDES:

Vilja Kruusement, Vivian Laane (tänavalauljatar), Lembit Poobus (vantroelimees, kääriteritaja, pudukaupmees), Tõnu Valdma, Neeme Kuningas (kojamees, vooimees), Kai Jakuste, Tiina Lindam, Elvi Puks, Ester Raiend (heeringa-, marja- ja seenemüüjad), Jüri Trei (Petruška).

Tegevus toimub Peterburis, XIX sajandi 40-ndail aastail.

Etenduse juht:
JÜRI KRÜUS

I vaatus

Õuenõunik Podkoljossin mõtiskleb oma poissmehetoas naisevõtust. Siiani on kuidagi kehvasti välja kukkunud. Kosjamoor tegutseb juba kolmandat kuud, kuid Podkoljossin ise ei suuda otsustada. Stepan teatab peremehele, et pulmafraki õmblemine edeneb jõudsalt, — juba on nõõpaugud käsil. Rätsep töötab püüdlilikult, sest teab, et õmbleb õuenõunikule. Fraki õmblemise põhjust ta pole aga, Podkoljossini pettumuseks, küsinud. Peremees on teinud teisigi olulisi ja talle tülikaid ettevalmistusi. Stepan on tema käsul ostnud parimat saapamääret. Podkoljossin loodab, et vähemalt poodnik on pärinud, milleks küll nii head kaupa ostetakse. Stepan eitab.

Ilmub Fjokla. Podkoljossin laseb tal, ei tea mitmendat korda juba, oma tulevasest jutustada. Selgub, et pruut saab kaasavaraks kahekorruselise kivimaja koos jahupoe ja õllekeldriga, kaks hoovimaja ja juurviljaaia, mis juba kolmandat aastat väga auväärse kaupmehe käes rendil. Pruut olevat ka kena ja kombekas. Podkoljossin palub kosjamoori paari päeva pärast uuesti tulla. Nii tähtsat sammu nagu naisevõtt tuleb põhjalikult kaaluda. Fjoklat hakkab säärane venitamine tüütama. Miks küll nii kaua aru pidada. Näe, härral juba halli juustes... See vihje viib Podkoljossini endast välja.

Podkoljossinile külla tulnud Kotškarjov sõimab Fjokla läbi enda arutu naitmise pärast. Taibates aga, millisel eesmärgil kosjamoor majas viibib, solvub ta, ja hoopis sellel põhjusel, et sõber valmistub pulmadeks tema kaasabit. Kotškarjov tahab teada pruudi nime ja elukohta. Kui Fjokla on kõik põhjalikult ära seletanud, saadab Kotškarjov ta minema, otsustades asjad ise korda ajada.

Podkoljossiniga kahekesi jäänud, teeb Kotškarjov talle selgeks, et pruudi juurde sõitmisega ei tohi viivitada. Vaadaku sõber ise, missuguses korratuse ta elab. Naise-mehe elu on võrratult mugavam. Ja kena naine on kodu kauneimaks ehteks. Podkoljossin unistab Kotškarjoviga meelsasti kaasa. Mõte kohesest sõidust aga hirmutab teda. Kotškarjov maalib kujutletava idüllil lastekarjast, kes kõik papa Podkoljossini nägu. Peigmees heldib, hakkab riietuma — ja teeb veel viimase katse minekut edasi lükata. Kuid Kotškarjovi käest pole pääsu.

II vaatus.

Agafja juurde saabuvad kosilased. Uksekella helin tekitab majas segaduse: tuba pole korras ja pruutki alles pooleldi riides. Agafja piilub läbi lukuaugu esimest kosilast. Paks Jaitšnitsa talle ei meeldi. Nimigi on tal kummaline — Munaröög. Fjokla lohutab: Venemaal on säherdusi nimesid, mispeale võid ainult sülitada ja risti ette lüüa. Tädi ja Fjokla lähevad Agafjat ehtima.

Ilmub Jaitšnitsa, olles veidi ärevil, sest lahkus departemangust ülemuste loata. Kuid pruudi kaasavara vajab kontrollimist. Nii ta loetlebki endamisi maju, vankreid, saane, hõbelusikaid.

Teiseks juhatab Dunjaška tuppa Anutškin. Kandidaadid «teevad vastastikku luuret», kuid oma külastuse tõelist põhjust ei avalda.

Saabub eruleitnant Zevakin, uhke oma aastakümneid hoitud ja kantud inglise kalevist mundrile. Ilma ja inimesi näinud Zevakin osutub meeldivaks vestluskaaslaseks. Ta jutustab Sitsiilia kaunitaridest, roosinupukestest. Anutškinil on rõõm kuulda, et Sitsiilias kõnelevad preilidki aina prantsuse ja ei sõnakestki vene keelt.

Podkoljossini ja Kotškarjovi pärale jõudes haarab viimane jutuohjad ülbelt enda kätte. Kotškarjovil tekib mõte riietuvat pruuti kaeda, millega teisedki kandidaadid kohe nõustuvad. Samas ilmub Agafja. Nähes nii paljusid kosilasi ta ehmub ja jookseb minema. Fjokla palub häbelikku pruuti vabandada ja kutsub kõiki kosilasi õhtul teed jooma.

III vaatus

Enne kosilaste tulekut toimuvad pruudi kodus kibekiired askeldused.

Agafja, jäänud üksi, püüab teha peigmeeste hulgas valiku. See osutub väga raskeks, sest ta leiab kõigis nii häid kui ka vastakaid jooni. Agafja otsustab loosi tõmata.

Kotškarjov muudab olukorra hoopis lihtsamaks. Ta soovib tungivalt valida suurepärase inimese Podkoljossin ja ülejäänud rämpsu kohe välja visata.

Jaitšnitsa ilmub teistest kosilastest veidi varem, et Agafjaga jutud joonde ajada. Peagi ühinevad temaga Anutškin ja Ževakin, kes samuti otsivad võimalust abieluettepaneku tegemiseks. Niisuguses keerulises olukorras ei jäägi Agafjal muud üle, kui talitada Kotškarjovi soovitus järgi ja öelda: «Kasige välja!»

Solvatud härrasmehed teevad nüüd näo, et Agafja neile ei meeldigi. Maja osutub äkki kehvaks, preili harimatuks. Kosilased süüdistavad kõiges Fjoklat, kes juhtunud midagi ei tea ja hakkab ehmatuselt lausa totrusi rääkima.

Kotškarjov võidutseb, sest rivaalid on kõrvaldatud.

IV vaatus.

Agafja maja ees läheb igapäevane elu oma rada. Kaubeldakse, laudakse, tehakse kometit...

Agafja unistab Podkoljossinist ja laulab teda oodates laulu armunud tuvikesest.

Kotškarjov toob Podkoljossini Agafja juurde, vihjates, et sõber on väga armunud. Jäädes pruudiga kahekesi, räägib Podkoljossin seltskondlikku juttu paadisõidust, ilmast, lilledest, kirikuskäimisest. Teeb siis minekut, lubades varsti jälle tulla. Kohutumisest vaimustatud Agafja tõttab tädiga muljeid jagama.

Kotškarjov püüab Podkoljossinile selgeks teha, et ta peab nüüd kohe abielluma. Tunni aja pärast algab laulatus, õhtusöök on tellitud. Palved ega riid ei aita. Podkoljossin ei nõustu ja lahkub.

Kotškarjov otsustab, et ei lase Podkoljossinil jalga lasta ja poissmehele juurde tagasi pöörduda.

Podkoljossini Agafja tuppä tõuganud, teeb Kotškarjov sõbra nimel ise abieluettepaneku. Agafja kätt suudeldes satub Podkoljossin neiu ilust vaimustusse ja nõustub otsemaid kirikusse sõitma. Agafja ruttab riietuma.

Peigmees on Kotškarjovile ülimalt tänulik. Härdas meeolus lubab ta järgmisel suvel isegi sõbra isa hauda külastada. Kotškarjov läheb pulmalauda korraldama. Igaks juhuks peidab ta Podkoljossini kübara ära.

Õndsalt õnnelikule Podkoljossinile paistab elu hoopis teises valguses. Kuid seda vaid mõneks hetkeks. Taas haaravad teda kahtlused... Ta seob end kogu eluks! Hiljem ei saa enam midagi muuta!... Põgeneda saab nüüd ainult akna kaudu ja pärast mõningaid kõhklusid peigmees valibki selle võimaluse.

Suures segaduses, mis nüüd järgneb, teatab Dunjaška, et härra «hüppasid välja, tüürisid kümne kopika eest voorimehe ja sõitsid minema». Tädike kasutab juhust ja valab kogu oma põlguse aadlike vastu Kotškarjovile välja. Kui see veelkord lubab Podkoljossini tagasi tuua, vastab Fjokla oma elutarkuses, et Kotškarjov ei tunne kosjaasju. «Oleks ta veel ukse kaudu välja jooksnud, siis on iseasi; aga kui peigmees juba akna kaudu ajama pani, siis võta näpust!»

Lavastusala juhataja	— ÜLO MATESEN
Dekoratsiooniala juhataja	— ELSA MÄNDSALU
Kostüümiala juhataja	— LEIDA TALLO
Valgustusala juhataja	— EVALD RADIK
Grimm ja parukad	— ILLI-ANN KALE
Rekvisiidiala juhataja	— VÄINO VAHTRIK
Kunstnik-butafor	— META KALT
Pealavameister	— HEINO LILLIPUU

N. Gogol
(1809—1852)

E. Dmitrijev-Mamonovi joonis

«Gogol andis Venemaale täiesti uue keele. See oli lihtne, jõuline, tabav, üllatavalt ilmekas, looduslähedane ning meeldis meile ääretult. Kõik googollikud ütlemised ja väljendused kandusid kiiresti üldisesse kõnepruuki. Isegi tema armastatumad hüüatused: «kurat võtku», «kuradile», «kurat teid teab» ja muud olid käibel rohkem kui kunagi varem. Kogu noorus hakkas Gogoli keelt kõnelema. Hiljem me õppisime tundma Gogoli poeesia sügavust ja sattusime sellest samasugusesse vaimustusse, nagu tema huumoristki. Kuid algul meid hämmastas eelkõige tema huumor, millega varem teadaolevat polnud üldse mõtet võrrelda».

V. Stasov
(artiklist «Õigusteaduse kool
neli aastakümnet tagasi, aastail
1836—1842»)